

การใช้กิจกรรมทางดนตรีเพื่อปรับและลดพฤติกรรมใน เด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญา (ระดับรุนแรง) อายุ 6-18 ปี

นำเสนอโดย

นางสาวภานินี อึ้งปั้น

นางสาวปิ่นกาญจน์ แกลเดย์

บทสรุปของผู้บริหาร

ผู้บกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญาการมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่ง
ด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคล
ทั่วไป โดยการปรับลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมคุณภาพชีวิต ให้มีโอกาส
ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆตามระดับความสามารถ เพื่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย อารมณ์ จิตใจ
และสังคมให้มีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งต่างๆมากขึ้น

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานวิจัยตามกระบวนการพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง โดยศึกษาปัญหา
พฤติกรรมที่ขัดขวางความสามารถในการเรียนรู้โดยการใช้คนตรีประเภทต่างๆมาออกแบบกิจกรรม
วางแผนการดำเนินการ ตามหลักการมาตรฐานทางวิชาชีพ เพื่อให้ผู้บกพร่องทางพัฒนาการและ
สติปัญญาสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ช่วยให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและวัดผลได้อย่างเป็น
รูปธรรม นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมพลังสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้บกพร่องทางพัฒนาการและ
สติปัญญาและครอบครัวให้เข้มแข็งและมีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป

วิสัยทัศน์หน่วยงาน

สถาบันราชานุกูลเป็นองค์กรหลักด้านพัฒนาสติปัญญาในระดับอาเซียน
พันธกิจหน่วยงาน

1. พัฒนาเป็นศูนย์กลางความเชี่ยวชาญด้านภาวะบกพร่องสติปัญญาในระดับอาเซียน
2. บริการด้านสุขภาพจิตและจิตเวชเด็กและวัยรุ่นแบบองค์รวมในระดับตติยภูมิขั้นสูง
3. พัฒนาสถานบริการสุขภาพจิต ในการส่งเสริม ป้องกัน ปัญหาสุขภาพจิต กลุ่มเด็กปฐมวัย วัยเรียน ผู้พิการทางสติปัญญาการเรียนรู้ และออทิสติก

ค่านิยม (Core Value) “มุ่งพัฒนาคุณภาพบริการ ทำงานเป็นทีม ยึดหลัก
คุณธรรม นำองค์กรสู่ความเป็นเลิศ”

ภารกิจและบริการหลัก

- การวิจัย พัฒนานวัตกรรม องค์ความรู้สุขภาพจิตและจิตเวชเด็กและวัยรุ่น
- การส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น
- การป้องกันปัญหาสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น
- การถ่ายทอดนวัตกรรม องค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านสุขภาพเด็กและวัยรุ่นสู่เครือข่ายและประชาชน
- สนับสนุนการจัดระบบการดำเนินงานสุขภาพจิตและจิตเวชเด็กและวัยรุ่นในเขตสุขภาพ
- การจัดบริการเชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตและจิตเวชเด็กและวัยรุ่น (3S/EC)

คุณลักษณะโดดเด่นของภารกิจ/บริการ

- ส่งเสริมพัฒนาการและการให้บริการแก่เด็กบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน

ผู้รับบริการ : ผู้ป่วย ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลผู้ป่วย เครือข่ายบุคลากร/
องค์กรทั้งในและนอกระบบสาธารณสุข

บริการ : มีคุณภาพ/ได้มาตรฐาน

การเรียนรู้ความต้องการและความคาดหวัง

ความต้องการ

-ผู้ปวยที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญาในระดับรุนแรง ที่มารับบริการส่วนมากจะมีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การทำร้ายตนเอง ทำร้ายผู้อื่น ไม่มีสมาธิ ไม่นิ่ง ส่งเสียงร้อง สื่อสารไม่ได้ ไม่สามารถเข้าร่วมชั้นเรียนหรือฝึกในชั้นเรียนปกติได้ ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกท้อแท้และสิ้นหวัง

ความคาดหวัง

-กิจกรรมทางดนตรีที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้ปวยจะช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และพัฒนาให้ผู้ปวยมีความตื่นตัวและมีความพร้อมในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และพัฒนาต่อยอดให้ผู้ปวยสามารถเล่นดนตรีได้ ช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเองและผู้ปกครอง

กระบวนการและวิธีปฏิบัติในอดีต

1. ให้บริการผู้ป่วยแบบเป็นกลุ่มไม่แยกระดับความรุนแรงและ
ปัญหาพฤติกรรม
2. ขาดการวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมเฉพาะ โรค รวมทั้งทักษะและ
ความสามารถของผู้ป่วย
3. ผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมรุนแรงไม่ได้เรียนทักษะการเล่นดนตรี กลอง
เปียโน อิเล็กโทรน
4. กิจกรรมที่ใช้สอนอาจไม่ตรงตามศักยภาพของผู้ป่วย

กระบวนการและวิธีปฏิบัติที่ได้ปรับปรุงใหม่

ทำการศึกษาแบบรายบุคคลจำนวน 4 คน เป็นผู้บกพร่องทาง
พัฒนาการและสติปัญญาในระดับรุนแรง อายุ 6-18 ปีที่เข้ารับบริการใน
โปรแกรมคนตรี กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ สถาบันราชานุกูล ระหว่าง
เดือน กันยายน 59 ถึงเดือนตุลาคม 60

ระยะเวลาทำกิจกรรมคนตรี 6 เดือน จำนวน 8 ครั้งต่อเดือน
ครั้งละ 45 นาที

ประเมินผลโดยใช้แบบสังเกตและประเมินผลความรุนแรงและ
ความถี่ของพฤติกรรม ก่อนและหลังการให้กิจกรรมคนตรี

เป้าหมาย

- เพื่อให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้ป่วยลดลง
- มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้น
- มีสมาธิ ให้ความร่วมมือในการเรียนมากยิ่งขึ้น
- สามารถเข้าร่วมสังคมได้
- ช่วยเสริมสร้างศักยภาพให้ผู้ป่วยมีทักษะทางด้านดนตรี

วิธีดำเนินการ

- ค้นหาปัญหาและวิเคราะห์พฤติกรรมรายโรคที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้
- วิเคราะห์พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในผู้ป่วยแต่ละราย
- ประเมินทักษะและความสามารถของผู้ป่วย
- จัดการเรียนรู้การสอนด้วยกิจกรรมดนตรีที่เหมาะสมกับ Function ของผู้ป่วย
- ประเมินผลและปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้ป่วย

ประชุมระดมความคิด

วิเคราะห์และคัดเลือกสาเหตุของปัญหา
และประเมินศักยภาพของผู้ป่วยรายโรค

วางแผนเพื่อการแก้ไข - ตารางวางแผนการปฏิบัติงาน

ประเมินทักษะและความสามารถของผู้ป่วย

ฝึกกิจกรรมทักษะทางดนตรี ลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้และบันทึกพฤติกรรม

ประเมินทักษะและความสามารถของผู้ป่วย

วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

การวัดและวิเคราะห์คุณภาพของผลการทำงาน และประโยชน์ที่ได้รับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมโดยใช้เกณฑ์การประเมินตามระดับความรุนแรง ความถี่ในการเกิดพฤติกรรมของผู้ป่วยโดยผู้ปกครอง เป็นผู้สังเกต เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมมี 5 ระดับจากน้อยไปมากโดยกำหนดเป็น ระดับค่าคะแนน 0 1 2 3 4 คะแนน เลือกพฤติกรรมที่มีคะแนนความรุนแรงและความถี่สูง 3 ลำดับและมีความเป็นไปได้มากในการปรับแก้พฤติกรรม

แบบสังเกตและประเมินผลความรุนแรงและความถี่ของพฤติกรรม(การค้นหาคำปัญหา)

ลำดับที่	หัวข้อปัญหา/โอกาสพัฒนา	ความเป็นไปได้				ความรุนแรง				ความถี่				รวม
		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	
1	ไม่นั่ง/ไม่มีสมาธิในการเรียน				✓				✓				✓	12
2	ไม่มีสัมพันธภาพ / แยกตัว				✓				✓				✓	12
3	ทำเสียงครางในลำคอ/เล่นมือ			✓					✓				✓	11
4	ล้วงคอ เล่นน้ำลาย /ถอนผมตัวเอง		✓						✓				✓	10
5	ทำร้ายตัวเอง/ผู้อื่น	✓							✓	✓				6

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนการทดลอง ทำการสังเกตและพูดคุยซักถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้ป่วย
2. ประเมินพฤติกรรมผู้ป่วยและบันทึกระดับความรุนแรงและความถี่ รวมทั้งความเป็นไปได้ในการปรับลดพฤติกรรมลงในแบบสังเกตและประเมินระดับพฤติกรรมร่วมกับผู้ปกครองก่อนใช้กิจกรรมดนตรี
3. หลังทดลองการใช้กิจกรรมทางดนตรีให้ผู้ปกครองทำแบบสังเกตและประเมินระดับพฤติกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ผลการวิจัยใช้สถิติ จำนวน หาผลต่างของคะแนนและคิดเป็นร้อยละ โดยหาจากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรค	การหาแนวทางแก้ไข
<p>1. ผู้เกี่ยวข้อง</p> <p>1.1 ผู้ปกครอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลผู้ป่วย - ไม่มีเวลาฝึกผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง/มารับบริการไม่ต่อเนื่อง <p>1.2 ครูผู้สอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนการสอนไม่ตรงตามศักยภาพของผู้ป่วย - ไม่คุ้นเคยกับผู้ป่วย <p>1.3 ผู้ป่วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีปัญหาพฤติกรรมรุนแรง - มีปัญหาการเคลื่อนไหว - มีปัญหาทางด้านความเข้าใจภาษาและการสื่อสาร - ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม 	<p>1.1 ผู้ปกครอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - แนะนำให้ความรู้ผู้ปกครองในการดูแลผู้ป่วย - ให้ผู้ป่วยมารับบริการอย่างต่อเนื่อง <p>1.2 ครูผู้สอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปรับแผนการสอนให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้ป่วย - สร้างสัมพันธ์ภาพและความคุ้นเคยกับผู้ป่วย <p>1.3 ผู้ป่วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - หาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับศักยภาพผู้ป่วย - ฝึกซ้ำๆสม่ำเสมอ - สร้างแรงจูงใจให้ผู้ป่วย

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรค	การหาแนวทางแก้ไข
<p>2. สื่อการสอน</p> <p>2.1 สื่ออุปกรณ์มีราคาแพง</p> <p>2.2 สื่ออุปกรณ์ต้องใช้ความรู้ความชำนาญในการเล่น กลอง เปียโน อิเล็กโทรน อังกะลุง</p> <p>3. วิธีการสอน</p> <p>3.1 วิธีการสอนยากเกินไป ไม่น่าสนใจ ไม่มีการเปลี่ยนกิจกรรม ทำให้ผู้ป่วยไม่มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรม</p> <p>4. สถานที่</p> <p>-</p>	<p>2. สื่อการสอน</p> <p>-ปรับกิจกรรมการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับศักยภาพของผู้ป่วย</p> <p>3. วิธีการสอน</p> <p>- ควรปรับวิธีการสอนและกิจกรรมให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับศักยภาพของผู้ป่วย</p> <p>- เปลี่ยนกิจกรรมให้หลากหลายเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ป่วย</p> <p>4. สถานที่</p> <p>-ห้องดนตรีกลุ่มงานการศึกษาพิเศษ</p>

วิธีแก้ปัญหา

ปัญหา	วิธีแก้ไข	ผล
<p><u>การใช้กิจกรรมดนตรีที่เหมาะสมกับความต้องการและศักยภาพของผู้ป่วยในการช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์</u></p> <p>1. ผู้ป่วยไม่นั่ง/ไม่มีสมาธิในการเรียน</p> <p>2. ผู้ป่วยขาดความมั่นใจ/ไม่กล้าแสดงออก แยกตัว ไม่เข้าสังคม</p> <p>3. ผู้ป่วยถอนผมตัวเอง/เล่นน้ำลาย/ ล้วงปาก/เลียพื้น /เล่นมือ</p> <p>4. ผู้ป่วยชอบร้องโวยวายทำเสียงดัง ครางไม่เป็นภาษา</p>	<p>1. ศึกษาประวัติและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและประเมินตามความสามารถของผู้ป่วย</p> <p>2. พูดยุติซักถามข้อมูลของผู้ป่วยจากผู้ปกครอง</p> <p>3. ศึกษาหากิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้ป่วย</p> <p>4. จัดเตรียมสถานที่สอน ณ ห้องดนตรี กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ สถาบันราชานุกูล</p> <p>5. ทดลองให้ผู้ป่วยได้ฝึกและมีส่วนร่วมกิจกรรมที่ผู้สอนคิดขึ้นว่ามีความเหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถของผู้ป่วยหรือไม่</p>	<p>พัฒนาปรับลดแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์</p> <p>-ผู้ป่วยมีทักษะทางดนตรีเพิ่มขึ้น สามารถเล่นดนตรีง่ายๆได้</p> <p>-สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครอบครัว</p> <p>-ผู้ป่วยกล้าแสดงออกมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีของสถาบัน/โรงเรียน</p> <p>-ผู้ป่วยมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นสามารถเข้าสังคมได้</p>

ตารางผลการประเมินพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้กิจกรรมดนตรีเพื่อช่วยปรับพฤติกรรมไม่พึงประสงค์โดยผู้ปกครอง

พฤติกรรม เด็กคนที่	ไม่มีสมาธิ / ไม่นิ่ง			ไม่มีสัมพันธภาพ/แยกตัว			ส่งเสียงคราง/เล่นมือ		
	ก่อน	หลัง	ผลต่าง	ก่อน	หลัง	ผลต่าง	ก่อน	หลัง	ผลต่าง
เด็กคนที่1	4	2	2	4	4	0	4	2	2
เด็กคนที่2	3	1	2	4	2	2	2	1	1
เด็กคนที่3	4	2	2	4	2	2	1	1	0
เด็กคนที่4	4	3	1	4	3	1	2	0	2
รวม/เฉลี่ย ร้อยละ	15	8	7	16	11	5	9	4	5
		46.66			31.25			55.55	

ผลการวิจัย

หลังจากการได้ใช้กิจกรรมทางดนตรีเพื่อปรับและลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในผู้ที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญาในระดับรุนแรง โดยการใช้กิจกรรมที่เหมาะสมตามศักยภาพของผู้ป่วย พบว่า

- ผู้ป่วยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง โดยดูจากผลต่างของค่าคะแนนก่อนและหลังและหาค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
- ผู้ป่วยมีสมาธิในการเรียนหรือการทำกิจกรรมต่างๆเพิ่มขึ้น
- ผู้ป่วยมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้เพิ่มขึ้น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. กิจกรรมคนตรีสามารถช่วยพัฒนาแก้ไขปรับลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้ป่วยได้ดียิ่งขึ้น
2. ผู้ป่วยมีสมาธิและความพร้อมในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น
3. สัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้น
4. ผู้ป่วยมีศักยภาพและความสามารถทางคนตรีเพิ่มขึ้น สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางคนตรีของสถาบัน / โรงเรียน / ชุมชนได้

ปัญหาและอุปสรรค

1. ผู้มารับบริการมีจำนวนมากทำให้ระยะเวลาในการฝึกกิจกรรมมีน้อย
2. ผู้ปกครองนำเด็กมารับบริการไม่ต่อเนื่อง และไม่เข้าใจขั้นตอนการฝึก
3. สื่ออุปกรณ์การสอนมีจำกัด

แนวทางการแก้ปัญหา

1. ผู้ให้บริการนัดผู้ป่วยทำการฝึกสอนก่อนเวลาราชการและเวลาพักกลางวัน เพื่อให้มีเวลาฝึกกิจกรรมได้สม่ำเสมอขึ้น
2. จัดทำแผนการเฉพาะบุคคลแนะนำให้คำปรึกษาสอนผู้ปกครองในการฝึก
3. คิดประยุกต์หาอุปกรณ์และวิธีการสอนให้ง่ายต่อความเข้าใจตามศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้ป่วย

ความท้าทายต่อไป

1. พัฒนาคู่มือการฝึกกิจกรรมทางดนตรีที่จะสามารถให้บุคลากรและผู้ปกครองนำไปใช้ในการฝึกในทิศทางเดียวกันได้
2. พัฒนาเพิ่มทักษะทางดนตรีให้ผู้ป่วยที่มารับบริการสามารถเล่นดนตรี เปียโน อิเล็กโทรน กลอง อังกะลุงได้
3. พัฒนาให้ผู้ป่วยได้แสดงความสามารถและเป็นที่ยอมรับในสังคมได้แสดงออกถึงศักยภาพในการเล่นดนตรีได้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ผู้สอนมีความคุ้นเคยและเข้าใจปัญหาพฤติกรรมของผู้ป่วย
2. ผู้สอนมีความสามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงอารมณ์และพฤติกรรมของผู้ป่วยช่วยปรับเปลี่ยน อารมณ์และพฤติกรรมของผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม
3. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการฝึก
4. ผู้ป่วยตอบสนองต่อการให้แรงเสริม คำชมเชย การชี้แนะที่เหมาะสม จากครูผู้สอนที่ให้ความรัก ความเข้าใจกระตุ้นให้ผู้ป่วยเกิดความอยากเรียนรู้ และไว้วางใจ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บรรลุประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

1. ยึดผู้ป่วยเป็นจุดศูนย์กลาง วิเคราะห์ความสามารถให้เหมาะกับชนิดเครื่องดนตรี
2. ปรับวิธีการฝึกให้เหมาะสมกับศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน
3. ความสม่ำเสมอในการฝึก
4. ความร่วมมือของผู้ปกครองในการฝึกอย่างต่อเนื่องที่บ้าน

ภาพกิจกรรมที่ใช้ในการฝึก

ภาพกิจกรรมที่ใช้ในการฝึก

ภาพกิจกรรมการแสดงของผู้ป่วย

